

VÁÉRÁ

(II. Mózes 6.2. – 9.35.)

A tíz csapás nagy része Egyiptomra szabadul, amelynek királya még mindig nem fogja fel, hogy a világ teremtője “áll ki” a héber rabszolgák mellett. A Fáraó, Mózes figyelmeztetései ellenére, megkeményíti szívét, és csak fokról fokra hódol be az újabb és újabb csapások hatására. Szemünk előtt válnak a megfélemlített, kishitű, elnyomott gáluti zsidók a megváltás letéteményeseivé.

“**Megjelentem**”. Megjelent őseinknek az Örökkévaló, irgalmas négybetűs nevével: ה ; ו ; ה ; י – Van, Volt, Lesz – aki szövetséget kötött őseinkkel, Ábrahámmal, Izsákkal, Jákobbal, de nem érthették meg teljesen a hűség fogalmát, amelyet most alkalma lesz bemutatni, mikor ivadékaikat kivezeti a rabság országából. 400 évig kellett volna szenvedniük a zsidóknak, ez 210-re mérséklődött, mert 49 lépcső halad a Szentség felé fel, és 49 lefelé, a megsemmisüléshez. Izrael fiai már ott álltak a fizikai, szellemi megsemmisülés alsó grádicsán, ha nem történik a kivezetés, később már nem lett volna kit megváltani. De ezt a nagy Nevet megtanulhatja a Fáraó is, aki lexikonjaiban kerestette tudósaival, de nem találta. Az uralkodó makacsságát 10 csapás törte meg. A víz vérré válása, békák, rovarok, vadállatok, dögvész, kiütés, jégeső, sáskajárás, sötétség, és az elsőszülöttek halála. Ez utóbbinak szörnyű hatása az államgépezet összeomlásával, és lázadással fenyegetett, erre megnyitotta az uralkodó a szabadulás kapuit Izrael gyermekei előtt. Miért nem ezzel a csapással kezdte a fenyítést Isten, ezzel a többi elkerülhető lett volna? A válasz: így volt csak lehetősége a konok királynak, hogy helyesen cselekedjék. Volt figyelmeztetés, előkészület, gondolkodási idő. Bölcsseink szerint 24 napos figyelmeztető periódus előzte meg a kb. 7 napig tartó csapást, így egy évig tartó procedúra volt az egész fenyítő sorozat. Bár ezzel érték el őseink a menekülést, számunkra ez nem öröm. A peszachi széder vacsorán, mikor a tíz csapást felsoroljuk, kiöntünk az örömet jelképező borból egy-egy cseppet, mert mások szenvedése öröm nekünk.

Amikor Mózes és Áron sikertelenül jöttek vissza a Fáraóhoz való küldetésükből, és a nép vezetői is ellenük fordultak, Isten újból szólt hozzájuk, hogy megerősítse őket hitükben. Mózes szemrehányást tett Istennek a sikertelenségért: “Istenem, miért rontottad a nép helyzetét. miért küldtél engem? Hiszen amióta beszéltem a nevedben a Fáraóval, rosszabb lett a nép helyzete, és nem mentetted meg őt.” Isten megnyugtatta Mózeset: “Meglátod, mit teszek majd a Fáraóval, mert erős kézzel kergeti majd ki a népet országából.” Isten folytatja buzdító szavait: “Az ősöknek csak a Természet Istene gyanánt jelentem meg, de Örökkévaló nevemet (a történelmet irányító) nem közöltem velük. Most szövetséget kötöttem velük, hogy Kánaán országát nekik adom. Ezért szólj Izrael fiaihoz cselekvésem sorrendjéről: 1. Kivezetlek Egyiptom szolgaságából. 2. Megváltalak benneteket kinyújtott karral és törvénnyel. 3. Népeimmé teszlek benneteket és Istenetek leszek. 4. Megmentelek benneteket a szolgaságtól. 5. Elviszlek benneteket az országba, amit esküvel ígértem az ősatyáknak.” Ezen ígéretek nyomán isszuk Széder-este a 4 pohár bort. Az igazság az; hogy 5 ígélet volt, és 5 pohárral kellene inni. A Talmud valóban vitázott azon, hogy 5 pohárral kell-e inni. Döntést nem hozott. Ezért az 5. pohárról Élijáhu próféta fog dönteni, ezért nevezik az 5. poharat Élijáhu poharának. A nép képzelete nem foglalkozott a talmudi vitával, hanem úgy tekintette Élijáhu poharát, hogy ő meglátogatja a zsidó házakat Pészách első estéjén és hírül hozza a megváltást. Ezért “készítünk neki egy pohár bort...” Érdekes megjegyezni, hogy a gálutban sok testvérünk elfogadta az első négy ígéletet: Isten népe lettünk, őt imádjuk. De az ötödiket, az Izrael országába való alijjázást figyelmen kívül hagyják. Talán azért nem isszunk Széder-este az 5. pohárból, Élijáhu poharából... Izrael fiai egyáltalán nem figyeltek Mózes szavaira. A kegyetlen munkától elfáradva, nemcsak az 5. ígéletre, hanem az első négyre sem figyeltek. “Nem hallgattak Mózesre, eltompultak a nehéz munkától “ Mózes maga sem hitt már további küldetésében. “Ha Izrael fiai nem hallgattak rám, hogyan hallgatna rám a Fáraó?” A hetiszakaszból további része az első csapásokat beszéli el (tíz csapás). Az egyiptomiak istenként tisztelték a Nílust. Ezért az első csapások azzal kapcsolatosak: a víz vérré változott, majd a folyóból békák végtelen serege lepte el az országot. Sokan igyekeztek e jelenségeket természeti tünetként feltüntetni. Nem e írás feladata ezeket taglalni. Ezzel szemben komoly teológiai problémát vet fel a bibliai elbeszélés. A zsidó vallás egyik alapvető tétele: az ember szabad választása a jó és a rossz között. Ugyanakkor azt olvassuk a hetiszakaszból: “Én megkeményítem a Fáraó szívét... nem hallgat majd rátok, és ezért megbüntetem Egyiptomot.” Ha Isten keményíti meg a Fáraó szívét, hogyan vonhatja őt felelősségre? Ha figyelmesen olvassuk a csapásokról szóló elbeszélést, megtaláljuk a választ a fenti kérdésre. Az első öt csapásnál (vér, békák, tetvek, vadállatok, pestis) a Fáraó “önállóan” makacsolta meg magát. “A Fáraó ezúttal is megkeményítette a szívét” – olvassuk. Csak az 5. csapás után mondja az írás: “Isten megkeményítette a Fáraó szívét.” A Fáraó végig kitartott makacssága mellett, bár fokozatosan engedett valamit Mózes követeléseinek. Mikor már tanácsosai is megsokallották az ország pusztulását, hajlandó volt kiengedni a felnőtt férfiakat. “Így szóltak a Fáraó szolgálói hozzá: meddig lesz ez pusztulásunkra? Küldd el az embereket. imádják Istenüket. Hát nem látod Egyiptom pusztulását?” De

Mózes így szólt: „Fiataljainkkal és öregjeinkkel, fiainkkal és lányainkkal; nyájainkkal megyünk.” Végül már csak nyájait akarta visszatartani. Csak a tizedik csapás (elsősülöttek halála) után engedte szabadon Izrael fiait. Izrael ókori-bibliai története állandó kapcsolatban van Egyiptommal. A kivonulás i.e. 1300-1200 körül zajlott le. A rabszolgaság II. Ramszesz fáraó idején érte el csúcspontját. Volt úgy, hogy szövetség volt Egyiptom és a zsidó állam között. Salamon király (i.e. 970-930) első számú felesége fáraó-lány volt. Az északi ellenség elől (asszírok, babilóniaiak) sokszor menekült a nép egy része Egyiptomba. A mára rendelt próféta szakasz Nebukadnecár győzelméről ír az egyiptomi sereg felett, amikor is kezdetét vette a babilóniaiak uralma Júdea felett. Mondanunk sem kell, hogy az ókori egyiptomi írók elvetik a Biblia történetét a kivonulásról, mert az sértette önértéküket.

Szerda este beköszönt Svát (שבט) hónapja, amely az év tizenegyedik hava, nevét valószínűleg a babilóniai fogság idején kapta. A hagyomány szerint Mózes az egész időszakot és még Ádár elejét is a Tóra ismétlésével töltötte, amelynek eredménye lett a Misne Tora, az Ötödik Könyv. Svát jelentőségét a Fák Újéve hirdeti, a Szentély idején fontos volt ez az időpont, két tórai törvény miatt. A facsete gyümölcsseit három éven keresztül tilos volt leszedni, a negyedik szüret áldozat volt, majd az ötödiktől kezdve a gazda élvezhette keze munkáját és Isten adományát. Az ültetés időpontja meghatározó volt, a hónap közepe után telepített növény már egy esztendővel későbbinek számított. A másik törvény a tized, minden megtermelt földi jóból tizedet kellett adni a Szentélynek, ez volt a leviták illetménye, és ez idő tájt látszott, mekkora termésre van kilátás, ekkor kellett meghatározni ennek az adónak a mértékét. A fák újéve, a Tu Bisvát (טו בשבט) természeti ünnep is, ilyenkor virágzik Izraelben a mandula, a téli esők vize ilyenkor duzzasztja a rügyeket, bontja a szirmokat. Az ünnep ideje vitás volt a két talmudi iskola, Hillél és Sámáj véleménye között. Sámáj a hónap első napjára tette az ünnepet, Hillél pedig éppen a közepére, 15-ére. A zsidó hagyomány általában Hillélnek ad igazat, így a hónap 15. napján ünnepelünk, askenázi szokás szerint tizenöt fán termő gyümölcsöt fogyasztva. A 16. századi Cefát városában élő kabbalisták nagy jelentőséget adtak ennek az ünnepnek, spirituális üzenete miatt. A Tu – tet vav számértéke ugyanúgy tizenöt, mint a Tetragrammaton első fele: jod hé, a második pedig vav hé, tizenegy, mint a hónap sorrendje. A pészachihoz hasonló szédert rendeztek, amelynek során a gyümölcsöket a négy világ szerint fogyasztották, és négy pohár bort is ittak. Az első fehér volt, a második több fehér kevés vörössel, a harmadik több vörös kevés fehérrel, majd a negyedik tiszta vörös az isteni jelenlét erősödését jelképezte. A hónap betűje a cade (צ), amely az igaz emberre utal, hiszen ők a világ alapját képezik. Az előző hónap, tévét betűjele az ájin (א), amely a cádevel kapcsolódva az éc – fa szót adja, ahogy a szóvégi cade is a fára emlékeztet. A zsoltár szerint „Az igaz ember mint pálmafa virul, mint Libanon cédrusa felmagasodik. Az Örökkévaló házában elültetve, Istenünk csarnokaiban virágzanak. Még vénségükben is gyümölcsöt hoznak, frissek és üdék maradnak”. A Tóra szerint az ember a mező fája, éc haszade, e szavak számértéke 474, ahogy a Daat – Tudás szónak is, amely összekapcsolja a Bölcsességet és az Értelmet, ez a titok vezet a tudás fájához az Édenkertbe. Svát hónap csillagképe a vízöntő, héberül vödör, az edény, amely vízzel látja el a világot, a növények gyökereit. Baál Sém Tov, a hászidizmus atyja az áldás megtestesítőjének tekintette a vízfordót, aki korának gyakori és kevésbé becsült szereplője volt. A víz a Tóra jelképe, amely élteti a világot és elsősorban benne a zsidóságot, a fák édes gyümölcssei pedig annak bölcsességét hirdetik. A tizenkét törzs közül Áser tartozik havunkhoz, akinek neve öröm, boldogság, Jákob áldásában „Ásertől kövér a kenyér, királyi csemegéket ad ő”. A törzs jelképe az olajfa, Izrael hét legfontosabb terményeinek egyike, amely táplál és világít.

Jeruzsálemi Talmud azt mondja, Isten megparancsolta Mózesnek és Áronnak, emlékeztessék Izrael fiait arra a kötelességükre, hogy a hetedik évben a rabszolgáikat fel kell szabadítaniuk. Első látásra nehéznek tűnik megérteni, hogy miért volt szükséges ennek a törvénynek a tanítása, mialatt a zsidó nép még rabszolga volt Egyiptomban, mikor a héber rabszolgákra vonatkozó törvények csak akkor léphetnek életbe, ha már a zsidók tarthatnak rabszolgákat s miután elérték Izrael földjét. Meg kell értenünk, hogy a rabszolgaság, amiről a Tóra beszél, sokkal inkább nevezhető adórszolgaságnak. Ha egy nincstelen koldust lopáson kaptak, eladták rabszolgának. A Talmud azt tanítja, hogy ha valaki szert tesz egy rabszolgára, valójában urat tesz maga fölé. Ha csak egy párna van, azt a rabszolga kapja meg. Rabszolgát csak lényeges és időben korlátozott mennyiségű munkával lehet megbízni. Ha egy családhoz kerül, a Tóra olyan szociális szolgáltatásokhoz juttatja, amik elősegítik a társadalomba való visszailleszkedését. Rabbi Chaim Shmulevitz úgy magyarázza, hogy akkor, amikor egy ember rabszolgasorba kerül, a szolgálatot gyötrelmennek érzi és sóvárog a szabadságra. Az embereknek emlékezniük kell erre az érzésre, és később habozás nélkül fel kell szabadítaniuk saját rabszolgáikat. Ha valaki szenvedett, nem szabad erről megfeledkeznie, és majd segítenie kell másokat, ha azok hasonló helyzetbe kerülnek. Egy történet, ami példázza az empátia fontosságát. Egy hideg téli napon Rabbi Eliyahu Chaim Miesel elment egy jómódú ember otthonába, hogy megkérje, hogy adományozzon pénzt egy szegény családnak, hogy otthonukat be tudják fűteni. Amikor a jómódú ember meglátta Rabbi Mieselt közeledni, kiszaladt a ház elé üdvözölni. Mivel úgy gondolta, hogy a Rabbi hamarosan úgyis bejön a házba, nem törődött azzal, hogy felvegye a kabátját. Rav Eliyahu Chaim azonban hosszú beszélgetésbe elegyedett vele, nem törődve a többszöri hívással, hogy menjen be vele a házba. Végül, mikor a jómódú ember már remegett a hidegtől Rabbi Miesel bement a házába és azt mondta: „Pénzt kell kérnem tőled, hogy egy szegény család befűthesse az otthonát. Mivel a te otthonod mindig meleg és van egy vastag szőrmekabátod, talán nem értheted mit jelent szenvedni a hidegtől. Most, hogy átérezted, milyen rossz dolog fázni, biztosan bőkezűen fogsz adományozni.”

HÍREK A VILÁGBÓL

<p>Emlékezzünk közösen: 79 éve szabadult fel a budapesti gettó. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/megemlekezesek/emlekezzunk-kozosen-79-eve-szabadult-fel-a-budapesti-getto</p>
<p>Újabb országban tiltották be a náci tisztelgést és az emléktárgyak gyűjtését. https://bzsh.hu/2024/01/09/ujabb-oroszaban-tiltottak-be-a-naci-tisztelgest-es-az-emlektargyak-gyujteset/</p>
<p>Példátlanul sok antiszemita incidens történt az Egyesült Államokban 2023 utolsó hónapjaiban. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/dramaian-nott-az-antiszemita-incidensek-szama-az-egyesult-allamokban</p>
<p>Január 10-től minden hónap második szerdáján lesz reggeli ima, tanítás, beszélgetés és közös reggeli a Bét Orimban. https://akibic.hu/2024/01/09/reggeli-ima-ahol-nok-tfilinben-es-talitban-imadkozhatnak-a-ferfiakkal-egyutt/</p>
<p>Aharon Barak lesz az izraeli bíró a Hágai Törvényszéken. https://izraelinfo.com/2024/01/11/vedopajzs-aharon-barak-lesz-az-izraeli-biro-a-hagai-torvenyszeken/</p>
<p>Az alagút, amiben túsokat tartottak Gázában. https://ujkelet.live/2024/01/11/az-alagut-amiben-tuszokat-tartottak-gazaban/</p>
<p>A dél-koreai titkosszolgálatnak bizonyítéka van arról, hogy a Hamász Észak-Koreától kap fegyvereket. https://telex.hu/kulfold/2024/01/09/a-del-koreai-titkosszolgalat-szerint-bizonyitekuk-van-arrol-hogy-a-hamasz-eszak-koreatol-kap-fegyvereket</p>
<p>Hatalmas balhé New Yorkban, föld alatti alagutakból előbukkanó zsidók dulakodtak a rendőrséggel. https://www.atv.hu/kulfold/20240111/hatalmas-balhe-new-york-zsido-alagut-zsinagoga</p>
<p>Antiszemitizmus újratöltve – avagy mi a halál folyik a CEU-n?. https://www.individualista.hu/2024/01/11/antiszemizmus-ujratoltve-avagy-mi-a-halal-folyik-a-ceu-n</p>
<p>Német alkancellár: Izraelnek joga van megvédenie magát. https://24.hu/kulfold/2024/01/11/izrael-hamasz-haboru-gaza-percrol-percre-elo-2024-januar-11/#nemet-alkancellar-izraelnek-joga-van-megvedenie-magat</p>
<p>Arab üzeneteket vitt Izraelnek az amerikai külügyminiszter. https://nepszava.hu/3221281_izrael-gazai-ovezet-anthony-blinken-benjamin-netanjahu</p>
<p>Ünnepeljük együtt Schöner Alfréd főrabbi aranydiplomáját! https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/meghivo-unnepeljuk-egyutt-schoner-alfred-forabbi-aranydiplomajat</p>
<p>Százharminc születésnap: Mazl tov Keleti Ágnes! https://bzsh.hu/2024/01/08/szazharmadik-szuletesnap-mazl-tov-keleti-agnes/</p>
<p>Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök képmutatással vádolta a Dél-afrikai Köztársaságot, amiért népiirtásért beperelte Izraelt a hágai Nemzetközi Bíróságon. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/netanjahu-terroristak-es-hazugsagok-ellen-kell-harcolnunk-egyszerre</p>
<p>A tiltakozók szerint Lózszy Tamás eltávolítása azt jelzi, hogy a MAOIH vezetősége „mindent és mindenkit el akar távolítani, aki és amely az eredeti ortodoxiát a saját múltjához köti”. https://akibic.hu/2024/01/08/torteneszek-es-hebraistak-tiltakoznak-a-maoih-leveltar-alapitojanak-elbocsatasa-ellen/</p>
<p>Dél-Afrika népiirtással vádolta Izraelt a Nemzetközi Bíróságon. https://izraelinfo.com/2024/01/11/del-afrika-nepirtassal-vadolta-izraelt-a-nemzetkozi-birosagon/</p>
<p>A Nemzetközi Bíróság nem a Hamászt hanem Izraelt veszi górcső alá. https://ujkelet.live/2024/01/11/a-nemzetkozi-birosag-nem-a-hamaszt-hanem-izraelt-veszi-gorcso-ala/</p>
<p>Tüntettek a tel-avivi hotel előtt, ahol Blinken és Izrael elnöke találkoztak. https://telex.hu/kulfold/2024/01/09/tuntetnek-a-tel-avivi-hotel-elott-ahol-blinken-es-netanjahu-targyal</p>
<p>Az izraeli hadsereg újabb fegyverekre bukkant egy gyerekágy alatt. https://www.atv.hu/kulfold/20240111/izrael-hadsereg-civil-gazai-ovezet-hamasz</p>
<p>Finn és izlandi zenészek lobbiznak azért, hogy Izrael ne indulhasson az Eurovíziós dalfesztiválon. https://444.hu/2024/01/11/finn-es-izlandi-zeneszek-lobbiznak-azert-hogy-izrael-ne-indulhasson-az-eurovizios-dalfesztivalon</p>
<p>Az izraeli-palesztin háborúval. https://444.hu/2024/01/11/krausz-gabor-nem-mert-becs-belvarosaban-setalni-annyira-durva-ott-a-helyzet</p>
<p>51 nap a Hamász gázai poklában – egy thaiföldi tús beszámolója. https://infostart.hu/kulfold/2024/01/11/51-nap-a-hamasz-gazai-poklaban-egy-thaifoldi-tusz-beszamoloja</p>
<p>Rejtő Jenő élete éppen olyan kalandos volt, mint utánozhatatlan regényei szereplőié. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/megemlekezesek/rejto-jeno-elete-eppen-olyan-kalandos-volt-mint-utanozhatatlan-regenyei-szereploie</p>
<p>Súlyosan megsebesült a Fauda színésze a Gázai övezetben. https://bzsh.hu/2024/01/09/sulyosan-megsebesult-a-fauda-szinesze-a-gazai-ovezetben/</p>

A német és magyar útlevelet kapott túsok egy részét már kiszabadították elítélt palesztinokért cserébe. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/gazaba-hurcolt-izraeli-tuszoknak-kinal-allampolgarsagot-magyarorszag-es-nemetorszag>

Egy tel-avivi kiállítás eleveníti meg a Hamász által elkövetett tömegmészárlás helyszínét. <https://akibic.hu/2024/01/05/ujra-tancolni-fognak-traumaikkal-neznek-szembe-a-nova-fesztival-tuleloi/>

Izrael megsemmisített száz Hamasz-alagutat Gázában. <https://izraelinfo.com/2024/01/11/izrael-megsemmisített-szaz-hamasz-alagutat-gazaban/>

Kiáltások a határnál, rakéták Libanonból és Katar kétes szerepe. <https://ujkelet.live/2024/01/11/kialtasok-a-hatarnal-raketak-libanonbol-es-katar-ketes-szerepe/>

Volt MIÉP-esekkel menzateáztam órákon át, közben horthyztak, csurkáztak és zsidóztak körülöttem. <https://telex.hu/belfold/2024/01/07/miep-emlektalalkozo-csurka-istvan-mi-hazank-novak-elod-toroczka-laszlo>